

HEBBEN AANVULLENDE
PRIVATE NORMEN
TOEGEVOEGDE
WAARDE IN EUROPEES
PERSPECTIEF?

EKO EQUIVALENT

Biologische producten zijn herkenbaar aan het Europees biologisch keurmerk. In principe gelden binnen de EU dezelfde regels. Sommige afzetmarkten en afnemers stellen echter aanvullende eisen met private keurmerken. Is het zinvol om hierbij aan te sluiten?

TEKST LEEN JANMAAT & CHRIS KOOPMANS

In Duitsland creëren organisaties (Verbanden) zoals Bioland en Naturland meerwaarde door hogere en aanvullende eisen te stellen en dit te ondersteunen met een eigen logo. Ook Zwitserland (geen EU lidstaat) en Zweden (KRAV) werken in die richting. Kunnen we de groei en afzet van biologisch versterken met extra verduurzamingthema's die aansluiten bij de verwachtingen van consumenten? En over welke aanvullende thema's hebben we het dan?

Het onderzoeksproject 'Equivalentie EKOkeurmerk' is een beleidsondersteunend project dat mogelijk is gemaakt dankzij het biologisch amendement. Hierin zijn het Louis Bolk Instituut met Stichting EKOkeurmerk en Bionext aan de slag gegaan om te achterhalen welke duurzaamheidsthema's binnen de EU spelen en in de private merken van de ons omringende landen van belang zijn. In Nederland kunnen we hierbij aansluiten met een herkenbaar EKO-Holland product. Wellicht helpen plusmodules van het EKO keurmerk mee aan equivalentie met andere private keurmerken. In de tabel zijn meerdere aspecten onder elkaar gezet met daarbij de verschillen tussen de verschillende merken. Aanvullend nog enige toelichtingen en aanvullingen.

Natuur of biodiversiteit en de zorg voor het landschap zijn vanzelfsprekendheden die veel consumenten al van biologische bedrijven verwachten. Veerkracht en zelfregulering horen bij biologisch en het achterliggend idee is dan ook dat natuur en biodiversiteit hieraan kunnen bijdragen. De vraag is of biodiversiteit hiervoor een middel is of een verplicht onderdeel behoort te zijn omdat natuur op een bio bedrijf thuis hoort. Op dit onderwerp schrijft Biosuisse duidelijke regels voor, namelijk dat minimaal 7% van het land-

bouwareaal beschikbaar is voor natuur inclusief bos, sloten en andere natuurelementen.

Eigen voedselvoorziening en voederrantsoenen zijn onderwerpen waarvoor aanvullende normen zijn geformuleerd. Bioland stelt dat minimaal 50% (voor herkauwers 60%) van het voer op eigen bedrijf moet zijn geproduceerd. Hierin kan worden samengewerkt met bedrijven in dezelfde regio. Zowel Bioland als Naturland stimuleren samenwerking en uitwisseling tussen de bedrijven. Dit om kringlopen op bedrijfsniveau of in regioverband te sluiten. Rondom voersamenstelling en ingrediënten zijn ook verschillen waarbij voor de eiwitvoorziening in varkens- en kippenvoer meer of minder gedetailleerde normen zijn geformuleerd. Zo verbiedt Bioland het gebruik van vismeel in diervoeders. Ook stellen Bioland en Naturland nadere eisen aan de regionale productie. De grenzen die voor 'regio' worden gehanteerd, zijn gedefinieerd met afstanden. De basis is vaak het lidmaatschap van de bedrijven van bijvoorbeeld Bioland of Naturland. In Nederland is de definitie voor 'regio' ruimer dan in Duitsland.

Voor bemesting en specifiek de aanvoer van dierlijke mest, gelden voor Bioland en Naturland strengere normen. Voor gebruik van gangbare mest zijn per land weer andere regels van kracht. Dit hangt deels samen met interpretatie van de EU-verordening, zo is er in Nederland voldoende biologische kippenmest beschikbaar en is het gebruik van gangbare kippenmest verboden. Bioland en Naturland verbieden het gebruik van zowel gangbare drijfmest als pluimveemest. Ook gebruik van bijproducten zoals bloed- en beendermeel zijn in Duitsland verboden.

Kunnen we de groei en afzet van biologisch versterken met extra verduurzamingthema's die aansluiten bij de verwachtingen van consumenten?

Het verbruik van fossiele brandstoffen vormt een aspect van duurzaamheid. Behalve tractoren en machines zijn koelcellen en verwarmde kassen grootverbruikers van energie. Zowel Bioland als Biosuisse stellen grenzen aan het verwarmen van kassen in de winterperiode. Behalve voor opkweek doeleinden, staan zij het verwarmen van kassen in de periode van november tot maart niet toe. Alleen het vorstvrij houden (tot 5oC) is in deze periode toegestaan.

Gevoelige onderwerpen zijn onder meer het gebruik van koper als gewasbeschermingsmiddel, CMS-hybriden bij koolgewassen en witlof, maar ook de nanotechnologie. Vooral in de aardappelteelt, wijnbouw, hardfruit- en tomatenteelt is toepassing van koperhoudende middelen nog biologische praktijk. In Nederland zijn deze middelen overigens door de gewasbeschermingswetgeving verboden. Zowel in Duitsland als Zwitserland wordt toepassing van deze middelen onder voorwaarden toegestaan. Waar de EU-verordening de grens legt bij maximaal 6 kg koper per ha per jaar, stellen Bioland en Naturland de grens bij 3 kg. Afgelopen jaar is het gebruik van CMS-hybriden door diverse organisaties verboden, naar verwachting zal deze norm door afnemers worden overgenomen. Voldoende reden om dit ook voor Nederland tegen het licht te houden en te werken aan rassen die zonder deze techniek zijn ontwikkeld. Nog gevoeliger, maar nog niet erg onderkend, is misschien nog wel de regulering van de nanotechnologie. De aandacht hiervoor lijkt

EKO-CODE VOOR AGRARIËRS

Stichting EKO-keurmerk heeft in samenspraak met stakeholders thema's benoemd die vanuit duurzaamheidsperspectief worden uitgewerkt in een code voor agrariërs. Deze thema's zijn vooral gericht op landbouwactiviteiten, maar zullen in de toekomst worden aangevuld voor de vervolgstap.

De EKO-code is de collectieve ambitie voor de toekomst van de biologische landbouw in Nederland. In de Europese wet- en regelgeving zijn al veel zaken vastgelegd, maar veel biologische boeren leggen de lat een stuk hoger. De consument verwacht dat ook van biologisch. De EKO-code is een opstap naar duurzamere biologische landbouw. Er ligt een uitdaging om samen speerpunten te formuleren die richting geven en helderheid verschaffen. Wat en hoe kan biologisch bijdragen aan oplossingen voor het mondiale klimaatprobleem? Hoe komen we tot het gebruik van 100% biologisch zaai- en pootgoed? Wat is eerlijk zaken doen? Hoe organiseren we antibioticavrije veehouderij?

Acht duurzaamheidsthema's zijn geformuleerd om greep te krijgen op het abstracte en veelomvattende onderwerp verduurzaming: kringloop, bodemkwaliteit, rassen, zaai- en pootgoed, biodiversiteit (natuur en landschap), pure en schone productie, diergezondheid en -welzijn, energie & klimaat en sociaal & eerlijk. Het is niet de bedoeling om een in beton gegoten lijst met criteria te formuleren die bepaalt of een bedrijf EKO is of niet. EKO is meer een bedrijfsfilosofie. Elke ondernemer heeft bedrijfsspecifieke mogelijkheden en onmogelijkheden. Maar samen delen we de code.

bij de meeste labels in de kinderschoenen te staan. Op de bedrijven zelf maar zeker in de handel mag worden verwacht dat men hier in de praktijk al mee te maken heeft.

In dit onderzoek zijn de aanvullende eisen voor bovengenoemde keurmerken in kaart gebracht. De resultaten worden gebruikt bij de verdere verduurzaming van de sector bijvoorbeeld via het EKO keurmerk. Hiervoor blijft afstemming nodig met de betreffende keurmerken, internationaal, maar vooral ook met de biologische (deel-)sectoren in Nederland. ■

					
Omschakeling	Gedeeltelijke omschakeling is mogelijk.	Gedeeltelijke omschakeling is mogelijk.	Gehele bedrijf dient bio te worden.	Gehele bedrijf dient bio te worden.	Gedeeltelijke omschakeling is mogelijk.
Natuur en biodiversiteit	Geen specifieke regels.	Geen specifieke regels.	Geen specifieke regels.	Geen specifieke regels.	7% land bestemd voor biodiversiteit inclusief bos, greppels en niet-verharde wegen.
Eigen voeder voorziening	Herkauwers 60% eigen voer. Varkens en kippen 80% aankoop mogelijk. 95-100% van biologische oorsprong.	Herkauwers 60% eigen voer. Varkens en kippen 80% aankoop mogelijk. 95-100% van biologische oorsprong.	50% voer van eigen bedrijf en 60% voor herkauwers of aantoonbaar gekoppeld regionaal bedrijf.	50% voer van eigen bedrijf of regionaal gekoppeld bedrijf met aantoonbare terugkoppeling mest.	90% voer moet uit ruwvoer afkomstig zijn.
Bemesting	Nationale interpretatie: 80% van A-lijst en gangbare kippenmest verboden.	Geen aanvullende regels.	Gelimiteerd tot 112 kg N/ha en oorsprong en beperkt tot vaste mest na compostering. Gangbare drijfmest en kippenmest verboden.	Gelimiteerd tot 112 kg N/ha en oorsprong en beperkt tot vaste mest na compostering. Gangbare drijfmest en kippenmest verboden.	Hoeveelheid mest tot 180 kg N - 225 kg N/ha. Gangbare mestaanvoer mogelijk.
Fairtrade	Nationale wetgeving.	Fairtrade aansluitend en verwijzend naar bestaande fair-trade labels.	Geen specifieke regels.	Separate standaard.	Landroof uitgesloten.

Bronnen:

Verordening (EG) Nr. 834/2007 en (EG) Nr. 889/2008
Biogarantie Lastenboek September 2013, www.biogarantie.be
Bioland Richtlijnen, November 26th 2013, www.bioland.de

Naturland Richtlijnen Erzeugnis, 05/2013, www.naturland.de
Bio Suisse standards, edition 1 January 2012, www.bio-suisse.ch
Bijlage 4 Enquête onder boeren en telers tav agrarisch programma EKO-keurmerk, versie 20130609